

Μαρία Άννα Τανάγια

Δημοσιογράφος, δημιουργός του publiSHIT magazine

Γιώργος Πολίτης: «Η επιμονή στην οικονομική ανάγνωση της κρίσης είναι ο σίγουρος δρόμος για να μην την ξεπεράσουμε ποτέ»

Δημοσιεύθηκε: 10/02/2016 4:01 μμ Ενημερώθηκε: 10/02/2016 4:01 μμ

«Η επιμονή στην οικονομική ανάγνωση του «ελληνικού προβλήματος» είναι ανούσια. Θα χειριστούμε την οικονομία με δεξιό τρόπο λέει ο ένας, θα τη χειριστούμε με αριστερό τρόπο λέει ο άλλος. Και ως δια μαγείας, όλα τ' άλλα θα λυθούν από μόνα τους. Μα, τίποτα δε θα πετύχουμε στην οικονομία ή οπουδήποτε άλλου, εάν πρώτα δεν αντιμετωπίσουμε τα δύο μεγάλα μας προβλήματα: την αναξιοκρατία και την ατιμωρησία. Αυτά είναι οι ρίζες του κακού. Αυτά τάισαν τα ελλείμματα και τα χρέη. Αυτά γέννησαν τη σπατάλη και την κακοδιαχείριση και έσπρωξαν τη χώρα στα δεσμά των μνημονίων. Η οικονομική κρίση δεν είναι αιτία, αλλά συνέπεια του προβλήματος. Κι εμείς αντί να χτυπάμε τη ρίζα του κακού, παλεύουμε να φυλαχτούμε από τους καρπούς του. Το δίλημμα «αριστερά ή δεξιά» έχει νόημα μόνο στις ανεπτυγμένες κοινωνίες», διαβάζω στο [σημείωμα](#) του Γιώργου Πολίτη με αφορμή το βιβλίο του «Να σηκωθούμε όρθιοι». Τα ερωτήματα που προκύπτουν, πολλά. Καταλληλότερος ν' απαντήσει, ο ίδιος.

-Διαβάζω στην εισαγωγή του βιβλίου σας για μια πολύ συνηθισμένη ημέρα κατά τη διάρκεια της οποίας, επιστρέφοντας στο σπίτι σας, μετράτε μια σειρά από ανομίες που πραγματοποιούνται στο δρόμο. Ποια απ' όλες αυτές σας ενοχλεί περισσότερο στην καθημερινότητά σας;

-Το καθένα απ' αυτά τα περιστατικά δεν είναι αφόρητο από μόνο του. Γίνεται αφόρητο αφενός επειδή επαναλαμβάνεται και αφετέρου επειδή συνοδεύεται απ' τα υπόλοιπα, οπότε όλα μαζί λειτουργούν σωρευτικά. Κι αυτό που ενοχλεί περισσότερο είναι ότι μπορούν και συμβαίνουν ακριβώς επειδή η ανομία έχει διαποτίσει τα πάντα. Δε με ενοχλεί, λοιπόν, το συγκεκριμένο. Με προβληματίζει ή, καλύτερα, μου φαίνεται αδιανόητη η φυσικότητα με την οποία αντιμετωπίζουμε την ανομία.

-Συνεχίζοντας την ανάγνωση της «Διάγνωσης» σας περί ελληνικής παθογένειας συγκρατώ το κομμάτι πως: «η αλλοτρίωση της κοινωνικής συνείδησης -που οδήγησε στην ταύτιση της εννομίας με τον αυταρχισμό- ήταν ίσως η χειρότερη συνέπεια της επτάχρονης χούντας». Θεωρείτε πως ως λαός, τελικά, δεν μπορούμε να διαχειριστούμε την τύχη δημοκρατία;

-Το ζήτημα δεν είναι η πολλή δημοκρατία. Το ζήτημα είναι η άλωση του πολιτεύματος απ' τα κόμματα που οδηγεί στην κομματοκρατία. «Η δημοκρατία», λέει ο Κορνήλιος Καστοριάδης, «είναι το πολίτευμα του αυτοπεριορισμού». Δημοκρατία σημαίνει σεβασμός στον άλλο. Δε σημαίνει αυθαιρεσία, δε σημαίνει ασυδοσία. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν εκπηγάζουν από υπερβολικές δόσεις δημοκρατίας, αλλά απ' την υπερβολική απουσία των δεσμεύσεων που -υπό κανονικές συνθήκες- συνυφαίνονται με τη δημοκρατία.

-Ισχυρίζεστε πως δε φταίει (μόνο) η οικονομική κρίση για τα «δεινά» της χώρας. Μπορείτε να μας αριθμήσετε συνοπτικά δύο-τρεις καταστάσεις που θεωρείτε ότι μας οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση;

-Η κρίση αξιών και ο εθισμός στον παραλογισμό είναι η ρίζα του προβλήματος. Η οικονομική κρίση αποτελεί συνέπεια μιας βαθιάς ηθικής κρίσης. Ηθική κρίση σημαίνει αδυναμία διάκρισης του καλού και του κακού. Στη χώρα μας δεν επιβραβεύεται το καλό και δεν τιμωρείται το κακό. Ο εθισμός στην αναξιοκρατία και την ατιμωρησία γεννά το πρόβλημα.

-Σε ποιον καταλογίζετε τελικά μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης: στο λαό ή στους ηγέτες του;

-Αυτό είναι το ερώτημα που απασχολεί τον Τολστόι στις χίλιες σελίδες του «Πόλεμος και Ειρήνη». Δε θ' αποτολμούσα να διαχειριστώ μια συνολική απάντηση στις λίγες γραμμές μιας συνέντευξης. Κατά κανόνα, τις νίκες ο λαός θέλει να τις βλέπει ως δικές του. Τις ήττες τις φορτώνει στους ηγέτες. Ο ελληνικός λαός ποτέ δεν απέκτησε την παιδεία που θα του επέτρεπε να ξεπεράσει την καχεξία του και να επιβάλει στους ηγέτες τη δημιουργία πλαισίου θεσμών και αρχών. Απ' την άλλη, η πολιτική τάξη της χώρας απ' την κομμουνιστική Αριστερά έως την εθνικιστική Δεξιά επέδειξε παροιμιώδη ανεπάρκεια στη διαχείριση των μεγάλων ζητημάτων του περασμένου αιώνα. Ωστόσο, οφείλουμε ν' αναγνωρίσουμε στους ηγέτες -τουλάχιστον της Δεξιάς και του Κέντρου- ότι στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους, στον Ψυχρό Πόλεμο και στην ειρηνική μάχη για την ευρωπαϊκή ενοποίηση τοποθέτησαν τη χώρα στο στρατόπεδο που επικράτησε.

-Ποια θεωρείτε πως είναι τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας μεγάλος ηγέτης;

-Ευθυκρισία, τόλμη και αίσθηση του δικαίου είναι τα πρώτα που θα σκεφτόμουν.

-Ποιο θεωρείτε ως το πιο «καταστροφικό» στοιχείο στην ιδιοσυγκρασία του Έλληνα;

-Η ιδιοσυγκρασία μας δεν είναι καταστροφική. Η παιδεία μας είναι αυτή που δεν επιτρέπει στα θετικά μας στοιχεία ν' αναδειχθούν και στ' αρνητικά να περιοριστούν. Το γεγονός ότι η παιδεία βρίσκεται σε μεγάλη πτώση εδώ και δεκαετίες, προφανώς, δεν είναι άσχετο με την κρίση που ζούμε. Δεν είναι άσχετο ούτε με το ότι βρεθήκαμε σε τόσο μεγάλη αδυναμία, ώστε να πληγούμε από την κρίση, ούτε με το ότι δεν μπορούμε να βγούμε απ' αυτήν, επτά χρόνια μετά το ξέσπασμά της.

-Ισχυρίζεστε ότι «έχουμε εθιστεί στο παράλογο». Τι μερίδιο ευθύνης έχουν τα Μ.Μ.Ε. για όλο αυτό;

-Πολύ μεγάλο. Εξυπηρέτησαν την πολιτική και οικονομική εξουσία τρέφοντας και αναπαράγοντας τον παραλογισμό. Μαζί με το εκπαιδευτικό σύστημα και την εγχώρια πολιτιστική βιομηχανία έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη γενικότερη κατάρπτωση.

-Από ποιες πηγές επιλέγετε εσείς να ενημερώνεστε; Υπάρχουν αντικειμενικά ελληνικά Μ.Μ.Ε.;

-Δεν ακολουθώ ένα συγκεκριμένο μέσο. Αποφεύγω την τηλεόραση, προτιμώ τα ηλεκτρονικά μέσα και τις εφημερίδες. Αντικειμενικό δεν είναι τίποτα. Υπάρχουν, απλώς, διαφορετικές βαθμίδες υποκειμενισμού. Αυτό που ξεχωρίζει ένα σοβαρό μέσο είναι η διάκριση ανάμεσα στην είδηση και το σχόλιο. Όσο πιο ξεκάθαρα δίνονται τα δύο αυτά στοιχεία, τόσο πιο σοβαρό είναι το μέσο. Όσο πιο συγκεχυμένα εμφανίζονται -που είναι και ο κανόνας στην εποχή μας- τόσο λιγότερο σοβαρό και αξιόπιστο είναι το μέσο.

-Είστε πεπεισμένος πως χρειαζόμαστε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο, χαραγμένο στους δρόμους της λογικής. Είμαστε, ως λαός, έτοιμοι να το «υπογράψουμε»;

-Το θέμα δεν είναι να το υπογράψουμε, αλλά να το γράψουμε. Εκτιμώ ότι δε γίνεται διαφορετικά. Το ερώτημα είναι εάν θα προλάβουμε να το κάνουμε αυτό πριν απ' την καταστροφή. Εξακολουθώ να το ελπίζω. Η Ιστορία δε σε ρωτά ποτέ αν είσαι έτοιμος. Όταν οι συνθήκες το απαιτήσουν, πρέπει να ετοιμαστείς. Κάπου εκεί βρισκόμαστε κι εμείς σήμερα.

-Ποια ήταν η αφορμή για να γράψετε το συγκεκριμένο βιβλίο; Ποια ήταν η στιγμή που σκεφτήκατε: «πρέπει να δημοσιοποιήσω τις σκέψεις μου»;

-Όταν άκουγα για πολλοστή φορά τους ίδιους τηλεοπτικούς φωστήρες ν' αναλύουν τα «οικονομικά αίτια της κρίσης». Η εμμονή στην οικονομική

ανάγνωση της κρίσης είναι ο σίγουρος δρόμος για να μην την ξεπεράσουμε ποτέ. Όπως υποστηρίζω, η οικονομική κρίση είναι συνέπεια μια βαθύτερης κρίσης, όχι αιτία. Αυτό προσπάθησα να δείξω, αυτήν την πτυχή να φωτίσω.

-Τι σηματοδοτεί ο προτρεπτικός τίτλος «Να σηκωθούμε όρθιοι»;

-Φωτίζει την ανάγκη ανάταξης. Πρέπει να τελειώνουμε με το κλαψούρισμα, τη μετάθεση ευθυνών, την άρνηση αντιμετώπισης της πραγματικότητας. Αν είχαμε δει κατάματα την πραγματικότητα το 2009 ή το 2010, η κρίση σήμερα θα ήταν μακρινό παρελθόν και η χώρα μας θα ήταν ένας πολύ καλύτερος τόπος για να ζεις απ' ό,τι ήταν στο «ένδοξο» 2008 που πολλοί αναπολούν.

-Μιλάτε για «επανάσταση της κοινής λογικής». Είναι τελικά εύκολο να δεχτούμε πως υπάρχει «κοινή λογική»; Δηλαδή κάποιες συνισταμένες στις οποίες μπορούμε να συμφωνήσουμε όλοι ανεξαιρέτως;

-Αν δε συμφωνήσουμε ότι ορισμένες αρχές είναι κοινές και σταθερές, δεν μπορούμε να συνυπάρξουμε. Δεν είναι τόσο δύσκολο. Η κοινή λογική σου δείχνει ότι η σούπα τρώγεται καλύτερα με κουτάλι παρά με πιρούνι και ότι, εάν κρυώνεις, πρέπει να φορέσεις περισσότερα ρούχα.

-Τέλος, θα ήθελα να μοιραστείτε μια μικρή ιστορία που σας έκανε εντύπωση απ' την παρουσίαση του βιβλίου σας σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας.

-Αυτό που συναντώ -και μου δίνει πάντοτε μεγάλη χαρά- είναι η διάθεση των ανθρώπων ν' ακούσουν και ν' ανταλλάξουν επιχειρήματα. Αυτό είναι που συνήθως λείπει από τη μεγάλη σκηνή του δημοσίου διαλόγου: το επιχείρημα. Όλοι έχουν απόψεις. Λίγοι έχουν επιχειρήματα.

**Το κείμενο δημοσιεύθηκε αρχικά στο [publiSHIT magazine](#)*